

dCIDOB 100. 1983-2006: nous temps, noves mirades.

Evolució del DCIDOB. Història d'una revista de relacions
internacionals.
Elisabet Mañé

100

Evolució del DCIDOB

Història d'una revista de relacions internacionals

Elisabet Mañé Responsable de Publicacions, Fundació CIDOB.
Coordinadora del DCIDOB del 1991 al 2004

Quan surt el primer número de la revista *DCIDOB*, el 1983, l'entitat promotora del projecte editorial, el Centre d'Informació i Documentació Internacionals a Barcelona (CIDOB), es defineix com “un centre d'estudis internacionals que, mitjançant la investigació, l'estudi i la informació, vincula la realitat catalana amb la dels altres països i amb la problemàtica internacional. És un servei a les institucions de Catalunya perquè puguin aconseguir llurs objectius específics dintre d'unes perspectives més universals. Crea opinió des de Catalunya sobre qüestions internacionals. I així contribueix a la consecució d'unes relacions més justes entre els pobles” (Fundació CIDOB, 1983b).

És important tenir en compte aquests objectius inicials de la Fundació CIDOB a l'hora de fer un balanç dels 100 primers números de la revista *DCIDOB*, com també el context històric de transició que viuen Catalunya i Espanya en aquest moment de recuperació d'institucions i llibertats, el qual desembarassa el camí cap a l'interès per l'escena i els afers internacionals. CIDOB té el propòsit d'omplir el buit existent en informació, documentació i formació sobre temes internacionals; i un dels mecanismes ideats per fer-ho és *DCIDOB*, que tant en l'àmbit formal com de contingut és un reflex dels seus temps. Del tipòmetre, el cel·lo i el procés de maquetació mig artesanal dels seus inicis, passa a l'era digital, al treball amb ordinador, als programes d'autoedició, a la infografia més acurada, als canvis de capçalera, i també a un disseny més innovador. La revista *DCIDOB* reflecteix i contextualitza moments clau de l'escenari internacional, com també informa i analitza en profunditat països i àrees geogràfiques poc coneguts en els àmbits català i espanyol.

Una primera etapa (1983-1990)

Dossier CIDOB: miscel·lània, estil periodístic. El 1983 la revista comença a caminar com a *Dossier CIDOB*, un mitjà d'informació en català especialitzat en política internacional; però, a diferència de la seva contemporània *Revista CIDOB d'Afers Internacionals*, neix amb un format i una voluntat d'esdevenir un instrument a l'abast d'un públic més ampli que el ja iniciat en la matèria o estrictament acadèmic. En la presentació del número zero queden ben clares les intencions: “Amic lector: Aquesta publicació que teniu a les mans és un intent d'acostar-vos bona part de la informació que es rep al CIDOB, a aquells de vosaltres que, per diferents motius, no teniu temps de consultar-la a fons. Però tot això amb un ritme i un estil netament periodístics. Es tracta, doncs, d'una síntesi dels temes que creiem han polaritzat l'atenció de l'opinió pública durant els dos darrers mesos. Com veureu, s'ha fet un esforç de contrastar les informacions aparegudes als mitjans de comunicació per tal de donar una visió àmplia i, quan sigui possible, incloure les diferents visions que sobre aquestes es tenen arreu del món. És el nostre desig que, a partir d'ara, tingueu als *Dossier CIDOB* una eina més de treball per satisfer l'interès que compartim en la política internacional” (Fundació CIDOB, 1983a).

En aquests moments *Dossier CIDOB* és formalment una publicació senzilla, un bon exponent de l'època de la transició a Espanya en què sorgeixen multiplicitat d'iniciatives editorials: un butlletí en blanc i negre amb un breu sumari a la coberta; amb un contingut estructurat en seccions (tema principal, conjuntures internacional i espanyola, eleccions, entre-

vista, documents) i sense crèdits. A partir del número 1 els articles se signen, i les cronologies internacional i espanyola es destaquen, a partir del número 2, al mig de la revista amb un paper diferenciat. Més endavant, en el número 8 (març 1985), es presenten crèdits a la portada, amb el nom del seu director, Josep Ribera i Pinyol, i es deixa d'editar la cronologia internacional per donar pas a articles més de fons. En el número 20 (novembre 1987) s'introdueix la figura del redactor en cap, Ramon Roca i Ribó.

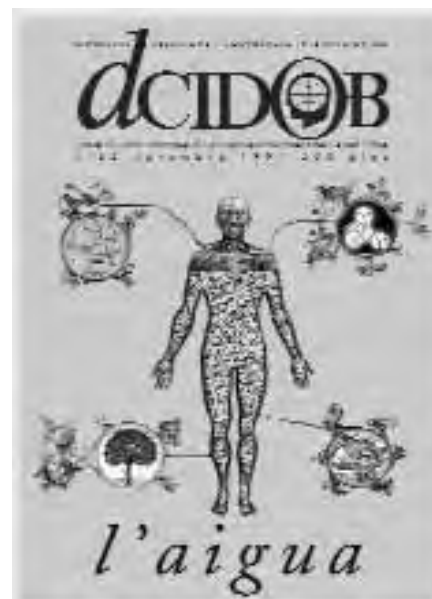
En el seu recorregut, *Dossier CIDOB* s'adapta gradualment a les necessitats informatives de l'actualitat internacional i de la mateixa Fundació CIDOB, ja que des de les seves pàgines informa puntualment de les activitats i dels cursos que es porten a terme al centre. Durant aquest període, en què cada número és una miscel·lània de temes internacionals, destaquen els articles sobre Reagan i Gorbtxov, els acords de reducció de míssils, l'endèmic conflicte palestí, els intents de pacificació a l'Amèrica Central, entre d'altres, i es porta a terme un seguiment exhaustiu del progressiu paper d'Espanya a l'escena internacional: l'actuació de la seva diplomàcia, les relacions amb els Estats Units o la seva incorporació a les Comunitats Europees.

En el número 25 (novembre 1989) es realitzen petits canvis qualitatius que suposen un avenç en l'objectiu del butlletí d'esdevenir una revista especialitzada en relacions internacionals i cooperació al desenvolupament en l'àmbit català: cobertes diferenciades en paper gros; titulars a la coberta, amb sumari i crèdits; nova capçalera, de *Dossier CIDOB* es passa a *DCIDOB*; noves seccions (cooperació internacional i relacions internacionals); i editorial a la pàgina tres. Precisament, l'editorial explica aquest canvi d'orientació destinat a "potenciar àmbits temàtics fins avui escassament tractats (...) i posar a l'abast dels nostres lectors actuals i potencials l'important contingut informatiu que CIDOB desplega (...) destacarem tot allò que fa referència a

la Cooperació Internacional (...) suportat per un notable fons documental i des de fóruns diversos. Seminaris com el de la *Perestroika, on va la Unió Soviètica?*, celebrat recentment a la nostra seu i que tant ressò ha tingut. (...) hi afegim el fet de comptar amb més de quatre anys de *Dossier* (...) estem segurs que assolirem la fita que tota publicació perseguix: interessar" (Fundació CIDOB, 1988: 3).

El 1989 l'equip de redacció es consolida amb les aportacions d'Enric Crusat i Joan Manuel Celorio, als quals s'hi afegiran més endavant, per un breu període de temps, Jaume Sardà i Edgardo Álvarez. El paper de les ONG i la cooperació internacional, com també les transicions als països de l'Est (la caiguda del mur de Berlín) i la construcció europea són temes recurrents d'aquesta etapa. *DCIDOB* no deixa passar l'oportunitat d'anar més enllà de la informació i l'anàlisi. Davant les eleccions europees del 1989, per exemple, en el número 28, a banda d'informar d'aquest fet, en la secció de cooperació es destaca que "a CIDOB es col·labora de forma convençuda i intensa en dues campanyes actuals per sensibilitzar els ciutadans dels països europeus. Per avançar en la solució dels problemes mundials de la pau i el desenvolupament s'ha de modificar el sistema actual de l'economia i la política internacionals. S'han de canviar les relacions entre el Sud i el Nord" (Fundació CIDOB, 1989: 6).

Amb la crisi del Golf es produeix un punt d'inflexió en la revista. En el número 34 (octubre 1990) es posen per primera vegada a la coberta una imatge i el titular del tema central d'una forma més destacada. A més a més, tots els temes tractats en les diferents seccions tenen relació amb la crisi esmentada. En l'editorial d'aquest *gairebé* monogràfic s'indica que "seguint l'esquema tradicional de la revista s'han tractat en cadascuna de les diferents seccions aspectes relacionats amb l'actual crisi iraquiana. Hem intentat allunyar-nos de l'allau periodística i abordar els diversos aspectes del conflicte des de la reflexió desapassionada" (Fundació CIDOB, 1990: 3).

La Guerra del Golf: comencen els anys noranta

DCIDOB: monogràfic més acadèmic. La importància internacional de la crisi i Guerra del Golf, com també la demanda social d'informació sobre l'esdeveniment són tan grans que es creu necessari publicar un número especial, un monogràfic, que ajudi a entendre les causes, implicacions, possibles repercussions, entre d'altres, d'una guerra en què predomina la desinformació i la censura, i en què les imatges assoleixen la naturalesa de virtuals. Així surt una edició especial de *DCIDOB*, número 35 (gener 1991), amb articles i annexos (mapes, fotos, fitxes i cronologies) elaborats per un grup d'investigadors sobre el món àrab i les relacions internacionals. L'èxit d'aquesta experiència fa que l'equip de redacció plantegi convertir el format monogràfic en permanent. Aquesta iniciativa es consolida en el número 38 (novembre 1991), centrat en el tema de la immigració, que reuneix un equip de redacció *ad hoc* especialista en la matèria.

S'inicia així una nova etapa. Amb canvis en la coordinació i l'equip de redacció, *DCIDOB* es converteix definitivament en monogràfic i progressivament s'adapta i modernitza a nivell formal. Les noves tecnologies, els nous mitjans tècnics i de comunicació, sobretot la introducció i utilització d'internet, obren la porta a noves possibilitats. S'introdueix una segona tinta i es produeixen canvis en la coberta amb la publicació d'una imatge relacionada amb el tema del monogràfic. En la introducció del número 37 (setembre 1991), dedicat a l'Àfrica Subsahariana, s'esmenten aquests canvis: "(...) amb el present monogràfic es vol iniciar una nova etapa, en la qual ens adreçarem als lectors a través de treballs referents a un sol tema, però tractat des de diferents angles. (...) informació sobre el continent africà, concretament la zona subsahariana, i oferir alguns trets de la seva geografia, història, cultura... si en menor o major mesura ho aconseguim, la nostra tasca haurà estat positiva" (Fundació CIDOB, 1991a: 3).

Aquest procés coincideix, i a la vegada és conseqüència, del creixement i consolidació del personal, les activitats i els serveis de la Fundació CIDOB. S'informatitza i amplia el servei de documentació, apareix un nou projecte editorial de referència com és l'*Anuario Internacional CIDOB*, i s'inicia un màster en estudis internacionals que reuneix i convoca un gran nombre de nous col·laboradors, professors i alumnes, alguns dels quals es converteixen en redactors de la revista.

Ens trobem als anys noranta, en què nous reptes i temes afloren en l'àmbit internacional. A Espanya, per exemple, país d'immigració recent, es comença a prendre plenament consciència del fenomen de la immigració, sobre el qual es dediquen dos números de la revista, un a començament de la dècada i l'altre a les acaballes. En el primer es vol subratllar l'aspecte positiu del fenomen, tot afirmant que "(...) les societats europees han estat, són, i cada cop poden ser més societats pluriculturals, on la convivència de diferents civilitzacions no s'ha viscut com un factor negatiu. El que cal començar a pensar és quin ha de ser el procés d'articulació a partir del qual s'estructuri una nova convivència basada en el respecte i el coneixement mutu, fruit de la superació dels temors i dels recels que en un primer contacte pot produir (...)" (Fundació CIDOB, 1991b: 3); i en el segon es planteja la necessitat de començar a pensar no en immigrants sinó en nous ciutadans: "La presència d'immigrants a Catalunya és una realitat cada vegada més evident i visible. Després d'un període de trànsit i mobilitat, els col·lectius d'immigrants es troben en una fase d'assentament (...). Molts dels seus integrants porten més de vint-i-cinc anys entre nosaltres, s'han arrelat i els seus fills han nascut i s'han educat aquí (...) quan es deixa de ser immigrant?" (Fundació CIDOB, 1999: 3).

Molts altres temes ocupen les pàgines de la revista durant aquest període, alguns dels quals destaquem a continuació. És l'era Clinton, de desintegració de l'URSS, de consolidació de la construcció europea amb el Tractat de Maastricht, quan es parla

de multilateralime i les Nacions Unides semblen assolir un creixent protagonisme, en un moment de redefinició del mapa internacional de postguerra freda. Mediadora en conflictes com els de l'ex Iugoslàvia i Somàlia, l'ONU promou intervencions mediàtiques dels seus cascos blaus, l'emissió de nombroses resolucions del Consell de Seguretat i la coordinació de l'ajuda humanitària per part d'alguns dels seus organismes. I enmig d'aquest creixent desplegament d'activitat, organitza les anomenades grans conferències internacionals dels anys noranta: la Conferència de les Nacions Unides sobre Medi Ambient i Desenvolupament (CNUMAD), de Rio de Janeiro de 1992, en què es pren consciència de l'abast planetari dels problemes ambientals i s'aferma el concepte de desenvolupament sostenible per "la necessitat de construir una societat capaç de progressar harmònicament tot protegint el medi ambient"; la Conferència sobre Població i Desenvolupament (1994), que relaciona creixement de població, benestar social, planificació familiar i medi ambient, entre d'altres; la Cimera Mundial sobre Desenvolupament Social (1995), que coincideix amb el 50è aniversari de l'ONU i subratlla els avenços de la humanitat com també les seves creixents desigualtats; o la segona Conferència sobre Assentaments Humans (Habitat II) sobre ciutat i desenvolupament (1996), que emplaça la ciutat, l'àmbit local, al centre d'interès internacional. A totes aquestes s'emeten declaracions i s'estableixen plans d'acció internacionals de bones pràctiques per superar els grans reptes de la humanitat a les portes del segle XXI.

La situació a l'Amèrica Llatina és un altre dels temes seleccionats pel *DCIDOB* que, aprofitant la data clau de 1992, vol "oferir materials que ajudin a fer del 1992 una fita positiva culturalment i èticament en la nostra relació amb Amèrica Llatina, des de la colonització a la independència i als moviments populistes" (Fundació CIDOB, 1992: 3). Com també ho és l'àrea Mediterrània, a la qual s'hi dediquen dos números especials arran de la Conferència Euromediterrània de Barcelona de 1995. Durant aquesta etapa es dediquen també monogràfics als següents països: Iugoslàvia, Somàlia, Filipines, Guinea Equatorial, Cuba, Txetxènia i Algèria, com també a l'àrea del Carib i a la regió de Kosovo. En l'àmbit temàtic, no volem deixar de mencionar la qüestió de la interculturalitat, que per la novetat i importància del tema, *DCIDOB* li dedica el número 56 (juny-juliol de 1996), un monogràfic que intenta clarificar aquest terme, com a concepte i objecte d'estudi, que comença a sonar com a alternativa als conflictes de convivència i comunicació entre cultures.

Nova era, nou disseny

De les portes del segle XXI fins a l'actualitat. S'acosta la mítica data del 2000 i en diversos àmbits, també en l'internacional, es comencen a preparar actes i projectes de rebuda del nou mil·lenni. Tant si el nou segle comença el 2000 com el 2001, la mítica xifra del 2 planteja en l'imaginari col·lectiu, local i internacional, el començament d'una nova etapa. Sembla haver arribat l'hora dels balanços, els nous inicis i els

bons propòsits, encara que l'atac de l'11 de setembre de 2001 contra els Estats Units, els fets i les conseqüències que comporta, no ajuden a l'optimisme en afegir-se a l'agenda internacional conceptes com terrorisme o guerra contra el terror que ajornen o amaguen els anomenats per l'ONU Objectius del Mil·lenni, un conjunt de mesures bàsiques per al desenvolupament sostenible de la societat internacional del segle XXI.

Concretament pel que fa a *DCIDOB* es produeix un canvi important abans d'acabar la dècada dels noranta, quan s'inicia la col·laboració, encara avui vigent, amb Peret, un dels dissenyadors clau en la història recent del disseny gràfic a la ciutat de Barcelona. El canvi inicialment es porta a terme a la coberta, en el número 70-71 (tardor 1999) dedicat a la "salut reproductiva i desenvolupament", amb una nova imatge conceptual i estètica, que ens condueix al motiu central del monogràfic. Canvi total a la coberta i canvi integral a l'interior, també de la mà de l'Estudi Peret, amb una nova maqueta a partir del número 74-75 (primavera 2000). Sota el títol "Grans temes del segle XXI", amb aquest número doble, *DCIDOB* contribueix al ventall de veus que valoren el nou mil·lenni, però des de la seva línia habitual: de manera descriptiva, oferint dades per a la reflexió per tal que el mateix lector sigui qui es creï la seva opinió. Els temes escollits en aquesta ocasió, els "grans temes" o reptes del segle XXI, iniciats tots aquests en el segle anterior, són prou complexos i importants com per reflexionar-hi i enumerar-los: l'ordre internacional i la globalització; els estats-nació i el paper de les organitzacions internacionals; el comerç mundial; la democràcia, els conflictes i les noves tecnologies; els avenços científics i els seus límits; el medi ambient i el desenvolupament humà.

És important destacar també els progressius lligams i la implicació dels programes de la Fundació CIDOB amb la revista, els quals han estat fonamentals per escollir i desenvolupar alguns dels seus continguts. Així, els programes Amèrica Llatina, Àsia, Desenvolupament i Cooperació, Europa, Dinàmiques Interculturals, Mediterrània, Migracions i Seguretat realitzen la seva aportació en alguns dels diferents monogràfics editats al llarg d'aquest ja ben entrat inici del nou segle, que per ordre de sortida des del 2000 han estat els següents: pobles indígenes d'Amèrica; diversitat cultural i etnocentrisme; transicions, drets humans i reconciliació nacional; Sud-àfrica i Nigèria; seguretat alimentària; Sud-est Asiàtic; envelliment; la sida al món; desenvolupament sostenible; Macedònia; la Xina avui; Argentina; moviments socials: globalització alterglobalització; OMC, èxit o fracàs?; biodiversitat; refugiats del segle XXI; Perú; turisme i sostenibilitat cultural; Índia; construcció europea; agricultura a la Mediterrània; Egipte; canvi climàtic, com també pensament i religió a l'Àsia.

En l'etapa actual de la revista s'han produït canvis en la coordinació a partir del número 93 (primavera 2005) i adaptacions formals que han estat positius pel reforçament de la revista. Aquest *DCIDOB* 100 especial i de balanç de gairebé 25 anys de relacions internacionals és testimoni d'un recorregut, el de la revista, que esperem continuï amb força en el futur, com a punt d'informació, de sensibilització i de trobada dels temes internacionals. ●

Referències bibliogràfiques

- Fundació CIDOB. *Dossier-CIDOB*. No. 0 (març-abril 1983a)
- Fundació CIDOB. *Dossier-CIDOB*. No. 1 (setembre 1983b)
- Fundació CIDOB. *DCIDOB*. No. 25 (novembre 1988)
- Fundació CIDOB. *DCIDOB*. No. 28 (juny 1989)
- Fundació CIDOB. *DCIDOB*. No. 34 (octubre 1990)
- Fundació CIDOB. *DCIDOB*. No. 37 (setembre 1991a)
- Fundació CIDOB. *DCIDOB*. No. 38 (novembre 1991b)
- Fundació CIDOB. *DCIDOB*. No. 40 (maig 1992)
- Fundació CIDOB. *DCIDOB*. No. 68 (gener 1999)